

ŚWIATOWY DZIEŃ MODLITW o POKÓJ

szacunku in. religiom oraz dawaniu świadectwa wiary w Jezusa Chrystusa; jako przygotowanie do Ś.D.M. o P. odbyły się lokalne kongresy ekum., m.in. w Izraelu, Stanach Zjedn., Australii, Tanzanii i Senegal; ideę spotkania poparły także: Ekum. Rada Kościołów, Czerwony Krzyż, Czerwony Półksiężyc oraz Organizacja Narodów Zjedn.; wzięły w nim udział delegacje religii niechrześc. (buddyzmu, hinduizmu, dżinizmu, zaratusztrianizmu, World Conference on Religion and Peace, sikhizmu, islamu, religii tradycyjnych Afryki i Ameryki), żyd. (rzym. gmina żyd., Anti – Defamation League), Kościoła prawosł. (ros., gruzińskiego, rum., bułg., czechosł. i fiń., Ekum. Patriarchat Prawosł., melchickoprawosł. patriarchat Antiochii), Kościoły przedchalc. (jakobicki, orm. i nestoriański) oraz wspólnoty chrześc. (unia → utrechcka, Kościół anglik., Świat. Federacja Luterńska, Świat. Alians Kościołów Reform., Świat. Rada Metodystyczna, Council on Christian Unity, Baptist World Alliance, Ekum. Rada Kościołów, Ekum. Synod Reform., mennonici, Armia Zbawienia, Friends World Committee for Consultation, World Alliance of Young Men Christian Association, International Association for Religious Freedom); przedpołudniowa część spotkania składała się z pap. powitania zebranych (po prawej stronie Jana Pawła II zasiadali przedstawiciele Kościołów chrześc., po lewej – religii niechrześc. z Dalajlamą XIV na czele) i modlitw w odrębnych grupach, popołudniowa zaś z modlitw o pokój wypowiedzianych przez reprezentantów poszczególnych Kościołów i religii.

Kolejny Ś.D.M. o P. z udziałem Jana Pawła II odbył się 24 I 2002; wzięły w nim udział przedstawiciele 31 wyznań chrześc. i 11 religii; uczestniczyli oni także we wspólnych akcjach o charakterze paraliturg.; ponadto opracowali dokument zobowiązujący do pracy na rzecz pokoju (*Dekalog z Asyżu na rzecz pokoju*).

Inicjatywę Ś.D.M. o P. kontynuował także pap. Benedykt XVI, biorąc w nim udział 27 X 2011, w 25. rocznicę pierwszego spotkania; w Polsce z podobną inicjatywą wystąpił 2009 kard. S. Dziwisz, organizując wspólną modlitwę międzywyznaniową w Krakowie i Oświęcimiu.

Być razem, aby się modlić, Wwa 1989; J. Willebrands, W. Rędzioch, K. Bukowski, *Asyż – spotkanie religii świata*, Kalwaria Zebrzydowska 1990; Ś.C. Napiórkowski, *Religie a pokój. Doświadczenia Asyjskie*, w: *Religie i pokój. Materiały z sympozjum naukowego w Państwowym Muzeum na Majdanku (19 maja 1993 r.)*, Lb 1994, 39-45; A. Nossol, *Ekumenizm jako imperatyw chrześcijańskiego sumienia*, Op 2000, 168-169; *Asyż. Nadzieja świata*, Kr 2002; E. Sakowicz, JPEDE 435-442.

Mariusz Koniczny

ŚWIATOWY ZWIĄZEK BAPTYSTYCZNY, Baptist World Alliance (BWA), stowarzyszenie Kościołów i wspólnot baptystycznych, zał. 1905 w Londynie podczas Świat. Kongresu Baptystycznego w celu propagowania idei fundamentalnej jedności → baptystów jako wspólnoty zjedn. w Jezusie Chrystusie i organizowania współpracy wśród baptystów z zachowaniem wzajemnej niezależności Kościołów członkowskich.

Pierwszy kongres odbył się 1905 w Londynie; kolejne są organizowane co 5 lat; w okresie między kongresami funkcję kierowniczą sprawuje rada gen., która zbiera się co roku; biura Ś.Z.B. znajdują się w Falls Church (stan Wirginia); Ś.Z.B. ma komisje studyjne, które pracują nad różnymi tematami i programami; ważnymi problemami dla baptystów są wolność rel. i prawa człowieka; 2000-10 były poświęcone sprawie „harmonii rasowej i etnicznej”, gdyż większość Amerykanów pochodzenia afryk. jest wyznania baptystycznego; jednym z ważniejszych przywódców tej społeczności był M.L. → King.

Ś.Z.B. jest podzielony na 6 regionalnych wspólnot: Ogólnoafryk. Wspólnotę Baptystyczną, Azjat. Federację Baptystyczną, Karaibską Wspólnotę Baptystyczną, Eur. Federację Baptystyczną, Pn.amer. Wspólnotę Baptystyczną i Unię Baptystyczną Ameryki Łacińskiej.

Wg danych z 2009 Ś.Z.B. zrzeszał 218 Kościołów (unii) ze 120 krajów; miał ponad 177 000 zborów (wspólnot lokalnych), do których należało 41,2 mln dorosłych ochrzczonych człon-

ków (Ameryka Pn. – 23,6 mln, Afryka – 9,2 mln, Azja z Australią – 5,1 mln, Ameryka Pd. – 2,0 mln, Europa – 740 000, Ameryka Środk. i wyspy na M. Karaibskim – 529 000); Pd. South Baptist Convention w Stanach Zjedn. (największe ugrupowanie baptystyczne na świecie – 16 mln dorosłych członków) wystąpiła 2004 ze Ś.Z.B., uzasadniając tę decyzję zbytym zaangażowaniem stowarzyszenia w dialog ekum.; 25 Kościołów członkowskich Ś.Z.B. (przeważnie najliczniejsze) należy do Ekum. Rady Kościołów; w ostatnim 40-leciu Ś.Z.B. prowadził lub nadal prowadzi oficjalne dialogi teol. na płaszczyźnie świat. z mennonitami (1989-92, 2002-), reformowanymi (1973-77), luteranami (1986-89), anglikanami (2000-04) i katolikami rzym. (1984-88, 2000-).

C.W. Tiller, *The Twentieth Century Baptist*, Valley Forge 1980; *Baptists Around the World*, Nas 1995; J. Bosch Navarro, *Diccionario de ecumenismo*, Navarra 1998 (*Ekumenizm. Mały słownik*, Wwa 2007, 302-303); D. Lotz, RGG I (1998⁴) 1090; E. Schütz, ECh I 196; *Baptists Together in Christ, 1905-2005*, Birmingham (Alabama) 2005; Th.F. Stransky, LThK I (2006) 1398-1399; H. van Beek, *Handbook of Churches and Councils*, G 2006, 23-29; Th.F. Stransky, *Lexikon der Ökumene und Konfessionskunde*, Fr 2007, 121-122.

Karol Karcki

ŚWIATOWY ZWIĄZEK POLAKÓW z ZAGRANICY, Światpol, zrzeszenie naczelnych organizacji pol. działających na emigracji, istniejące 1934-60.

Walny zjazd założycielski odbył się 1934 w Warszawie; przed wojną działalność organizacji, kierowanej przez W. Raczkiewicza, a nast. B. Hełczyńskiego, obejmowała wszystkie dziedziny życia Polonii; szczególną uwagę zwracała ona na zagadnienia wychowania młodzieży w duchu kat. i pol., starając się o podtrzymanie szkolnictwa pol. za granicą, organizując w kraju kursy, kolonie letnie, obozy sportowe i wycieczki do Polski dla młodzieży z emigracji; rozwijała działalność wydawniczą oraz zaopatrywała środowiska pol. w książki, pomoce szkolne i filmy; po wybuchu II wojny świat. przeniosła swą siedzibę do Francji, a nast. do Londynu; w tym czasie zawiesiła pomoc na rzecz Polonii i mobilizowała środki dla Polski; współdziałając z władzami wojskowymi, uczestniczyła też w rekrutacji ochotników do armii pd. na Zachodzie oraz pomoc dla pol. oddziałów wojskowych we Francji, w Wielkiej Brytanii, Rosji i na Bliskim Wsch. oraz jeńców i internowanych; we Francji zorganizowała akcję, polegającą na wyszukiwaniu ponad 4000 opiekunek („matek chrześc.”) dla pol. żołnierzy; współpracowała z duszpasterstwem pol. za granicą; informowała o losie wojennym prymasa S. Wyszyńskiego; po wojnie nawiązała kontakt z abpem J.F. → Gawliną i Centralnym Ośrodkiem Emigracji Pol. w Rzymie; opisywała położenie Kościoła kat. w komunistycznej Polsce, prześladowania, aresztowania biskupów, akcje likwidowania prasy kat., upaństwowienia Caritasu; organizowała protesty przeciw uwięzieniu Wyszyńskiego; wysyłała memoriały do władz rządowych w różnych krajach w sprawie jego uwolnienia; na bieżąco informowała o działalności pol. parafii, jubileuszach, akademiach, konferencjach, wydawnictwach rel.; na łamach biuletynu „Polonia Zagraniczna” zamieszczała informacje dotyczące spraw pol., gł. oporu Polaków w kraju wobec rządu komunistycznego; współpracowała z pol. czasopismami w Wielkiej Brytanii, zwł. „Dziennikiem Polskim” i „Dziennikiem Żołnierza”.

Polonia Zagraniczna dobrze zasłużyła się Ojczyźnie, Lo 1946; *Polonia Zagraniczna 1929-1954*, Lo 1955; J. Serwański, EPEP V 89; M. Szczerbiński, G. Wieczorek, *Zarys dziejów Ś.Z.P. z Z. w latach II wojny światowej*, w: *Polonijna panorama*, Op 2008, 61-77; D. Pienkos, *The Polish American Encyclopedia*, Jefferson 2011, 553; M. Szczerbiński, K. Wasilewski, G. Wieczorek, *Działalność Ś.Z.P. z Z. na rzecz Polaków na obczyźnie (1945-1949)*, w: *Polskie Oddziały Wartownicze przy armii amerykańskiej w latach 1945-1989*, Sz 2011, 55-75.

Roman Nir

ŚWIATOWY ZWIĄZEK STUDENTÓW CHRZEŚCIJAŃSKICH, World Student Christian Federation (WSCF), chrześcijańska → organizacja międzynarodowa (4), powstała 1895 w Szwecji z protest. ruchów ewangelizacyjno-misyjnych (→ przebudzeniowy ruch), a zwł. → World Alliance of Young

Men Christian Association (YMCA) i → World Alliance of Young Women Christian Association (YWCA); jego celem jest formacja duchowa studentów, zwł. w zakresie działalności misyjnej.

Ś.Z.S.Ch. działał początkowo w ramach studenckich sekcji YMCA w Stanach Zjedn., a w Europie jako Student Christian Movement; w jego działalność włączyły się nast. reprezentantki YWCA; Ś.Z.S.Ch. został powołany 1895 w Vadstena z inicjatywy gen. sekretarza sekcji studenckiej YMCA J. → Motta oraz K.H.A. Friesa i R. Alliera; na początku działalności zrzeszał 600 grup i ok. 30 000 członków; jego pierwszym sekretarzem gen. został Mott (do 1920); 1897 przyjęto statut podkreślający chrystocentryczny, międzykonfesyjny i ekum. charakter organizacji; 1907 zorganizowano w Tokio pierwszą chrześc. konferencję świat. w Azji, a 1911 w Konstantynopolu – wspólną dla protestantów i prawosławnych; w 30. latach XX w. zapraszano na ekum. konferencje także katolików; 1939 Ś.Z.S.Ch. był gł. organizatorem pierwszej świat. konferencji młodzieży chrześc. w Amsterdamie.

Pod koniec 60. lat XX w. nastąpiły reformy strukturalne i regionalizacja prac; dokonano podziału Ś.Z.S.Ch. na 6 regionów geogr.: Afryka, Ameryka Łac. i Karaiby, Ameryka Pn., Azja i rejon Oceanu Spokojnego, Bliski Wsch., Europa; naczelnym organem jest Zgrom. Ogólne, zbierające się co 4 lata; Komitet Wykonawczy spotyka się raz na rok; sekretariat ma siedzibę w Genewie (eur. biuro regionalne w Uppsali).

Działalność Ś.Z.S.Ch. przyczyniła się do rozwoju → ruchu ekumenicznego oraz powstania → Międzynarodowej Rady Misyjnej i → Ekumenicznej Rady Kościołów; działaczami związku byli m.in.: M. → Boegner, D. → Bonhoeffer, E. Castro, S. de Diétrich, H. → Kraemer, H. → Lilje, P. → Maury, J. Moltmann, J.H. → Oldham, R. → Rouse, R. → Schutz, N. → Söderblom i W. → Temple; Ś.Z.S.Ch. wydawał czasopismo „Student World” (1908-70); obecnie ukazują się m.in. „Federation News” (od 1921), „WSCF Journal” (od 1969) i „Mozaik” (od 1992).

R. Rouse, *The World's Student Christian Federation*, Lo 1948; R. Rouse, D.L. Edwards, *GÖB I* (1963²) 470-475, II 258-275, III (1993⁴) 519-527; W.A. Visser't Hooft, *Die Welt war meine Gemeinde. Autobiographie*, Mn 1972, 14-129; H. Mayr, *Einheit und Botschaft I-II*, T 1975 (bibliogr.); E. Adler, *Orientierung Ökumene*, B 1979, 1987², 164-168; H. Mayr, *ÖkL* 1142-1146; Ch. Ledger, *DEM* 1244-1247; *World Student Christian Federation*, G 1992; K. Karski, *KChJ* 286-288; Ph. Potter, *EKLn IV* 525-528; Z.M. Doliwa-Klepaczki, *Encyklopedia organizacji międzynarodowych*, Wwa 1997, 542; Ph. Potter, Th. Wieser, *Seeking and Serving the Truth*, G 1997; D. Guder, *RGG II* (1999⁷) 262-263; D. Werner, *LThK X* (2006) 1289; K. Karski, *Od Edynburga do Porto Alegre*, Wwa 2007, 129-132; D. Werner, *Lexikon der Ökumene und Konfessionskunde*, Fr 2007, 1443-1444; R. Lehtonen, *ECh V* 772-777.

Stanisław Józef Kozła

ŚWIĄTEK FRANCISZEK CSSR, ur. 16 V 1889 w Mędrzechowie k. Tuchowa, zm. 4 III 1976 w Wilnie, misjonarz, hagiograf.

Do zgromadzenia wstąpił 1908; 1911-16 odbył studia filoz.-teol. w Maksymówce i Mautern an der Donau, gdzie 1915 przyjął święcenia kapł.; po formacji misjonarskiej uczył w niższym seminarium zak. w Mościskach, Krakowie, Toruniu i Stawkach (obecnie Toruń; 1918-24), nast. był misjonarzem lud. w Mościskach (1924-27), Krakowie (1927-32), Tuchowie (1932-34) i Warszawie (1934-37); 1937 rozpoczął działalność misjonarską na Wileńszczyźnie; w Wilnie założył dom zak. i został jego pierwszym przełożonym (1937-42); w wyniku działań okupacyjnych Litwy, Niemiec i Związku Radz. na Wileńszczyźnie przerwał misje lud. oraz ograniczył duszpasterstwo Polaków w Wilnie; zagrożony aresztowaniem przez gestapo, przebywał 1942-44 poza klasztorem; częściowo sparaliżowany, po 1946 na prośby pozostających na Litwie Polaków został duszpasterzem przy kaplicy domu zak.; 1948 usunięty z klasztoru, pracował w budynku gosp., a od 1949 w Wołokumpii k. Wilna; 1951 kierował tajną misją dla Polaków w Nowogródku, zaś 1952-59 w Braślawiu i okolicznych parafiach; po otrzymaniu od władz Białorusi pozwolenia prowadził działalność

duszpast. w Połocku, 1959-63 mieszkał w Czarnym Borze k. Wilna, 1964-66 tajnie duszpasterzował w Wilnie, 1966-74 pracował legalnie w Nowej Wilejce jako wikariusz; od 1946 potajemnie głosił rekolekcje dla siostr, księży (m.in. z Kazachstanu), świeckich, przygotowywał kandydatów do kapłaństwa, wspomagany przez bernardynki, dominikanki, eucharystki, serafinki, pallotyńki, osoby świeckie i księży.

Ś. napisał m.in. prace: *O cześć i kanonizację patronów Polski* (Ki 1929), *Świętość Kościoła w Polsce* (I, Ki 1930, II, MP 1932), *W blaskach anioła* (Kr 1935), *Z dziejów polskiego żywotopisarstwa świętych* (Lb 1937), *Jasny i mocny duch – Antoni Wiwulski, 1877-1919* (Wl 1939), a także ok. 30 artykułów; został w rękopisach *Pamiętnik misjonarski i ciąg dalszy kroniki klasztoru i kościoła [...] w Wilnie 1946-1963* oraz tłumaczenie dzieła Justyna z Miechowa *Discursus praedicationis super Litanias Lauretanas*.

J. Wojnowski, *O. Franciszek Ś. (1889-1976)*, Nasze Wiadomości. Kwartalnik Polskiej Prowincji Redemptorystów 31(1976) z. 1-2, 116-121; M. Brudziś, *SPTK VII* 287-289 (bibliogr.); B. Augustyn, *O. Franciszek Ś. – misjonarz na wózkach inwalidzkim*, w: *Kalendarz tuchowski 1992*, Tuchów 1991, 37-40; J. Bartos, *Misjonarz Wileńszczyzny. O. Franciszek Ś. CSsR, Rodzina Odkupiciela* 14(2005) z. 1, 11-13; M. Brudziś, *Piśmiennictwo historyczne redemptorystów polskich do 1939 roku*, KwPD 6(2007) 127; A. Owczarski, *Bibliografia redemptorystów polskich (1883-2008)*, Kr 2009, 279-282.

Marian Brudziś

ŚWIĄTKI, niem. **Heilighenthal**, parafia w dek. świątkowskim w archidiec. warmińskiej; wieś założył przed 1342 wójt warm. Henryk Luter, a przywilej lokacyjny wydał i potwierdził bp Jan Stryprock 1365; była niszczonea w trakcie wojen z zakonem krzyżackim w XV w. oraz przez Szwedów w XVII w.; parafię w Ś. utworzono w 2. poł. XIV w.; ok. 1374 zbudowano tu kościół, konsekrowany przez bpa warm. Henryka Sorboma, zniszczony w XV w.; kolejny, pod wezwaniem św. Mateusza, wzniesiono 1606, rozebrano w XIX w.; obecny z 1855-56, konsekrowany 1871 pod wezwaniem św. Kosmy i Damiana przez bpa A. Frenzla, jest neogot. budowlą muirowaną z wieżą, 1-nawową, oszkarpowaną, z prezbiterium zakończonym wieloboczną apsydą, z ostrołukowymi oknami i fryzami wieńczącymi arkady; wystrój wnętrza pochodzi gł. z XIX w.; na uwagę zasługują got. zabytki: dzwon z 1498, chrzcielnica oraz kropielnica z granitu, a także barok. krucyfiks i rokokowy kieliuch; do dek. świątkowskiego należy 7 parafii: Boguchwały, Ełdyty Wielkie, Kwiecewo, Rogiedle, Różynka, Ś. oraz Wilczkowo.

T. Chrzanowski, *Przewodnik po zabytkowych kościołach północnej Warmii*, O 1978, 162-163; *Kościóły i kaplice archidiecezji warmińskiej*, O 1999, I 286; J. Chłosta, *Słownik Warmii*, O 2002, 362; SzmO (2008) 412.

Paweł Błażewicz

ŚWIĄTKOWO, parafia w dek. damasławskim w archidiec. gnieźnieńskiej.

Najstarsza wzmianka o wsi pochodzi z 1356; pierwszymi właścicielami byli Świątkowscy; 1470 dokonano adm. rozgraniczenia Ś. od sąsiednich Żernik, Obiecanowa i Uścikowa; od 1577 należało do Chylińskich, w XVIII w. Godzimirskich, a na pocz. XIX w. – Brezów.

Parafia została zał. i uposażona w XIV w.; kościół pod wezw. Świętej Trójcy istniał tu już ok. 1450; w 1. poł. XVI w. jego kolatorami byli Świątkowscy; ok. 1520 prob. był tu Maciej z Gorzyc; kolejny, drewniany kościół z wieżą zakończoną baniastym hełmem wystawiła J. Chylińska w XVI w., a obecny wzniesiono w XVIII w. (odnowiony 1868 przez A. Brezów i w 90. latach XX w.; niekonsekrowany, poświęcony 2000); przed nim znajduje się figura Matki Bożej z 1878; klasycystyczne wyposażenie wnętrza pochodzi gł. z XIX w., a ołtarz gł. (z rzeźbami św. Wawrzyńca i św. Jana Nepomucena) oraz 2 boczne z XVIII w. (w lewym – rzeźby św. Barbary i niezident. kobiety z XVI w.).

SGKP XI 638-639; KZSP XI z. 21, 33-35; SzmGn (1997) 292-294, (2000) 304-306.

Andrzej Gładysz